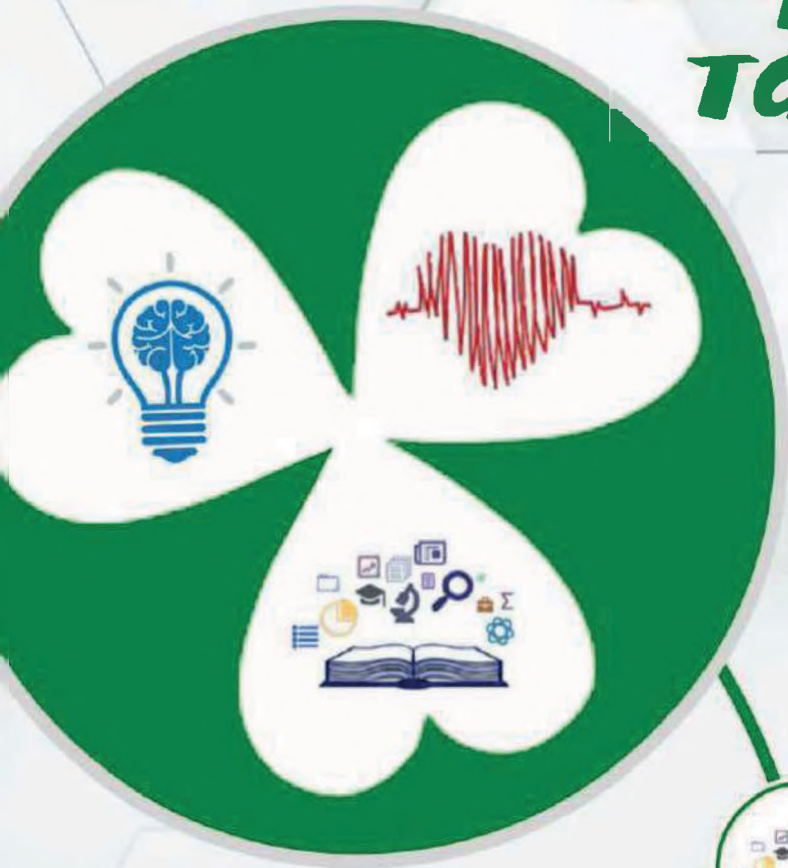

Наукові перспективи
Видавнича група

Перспективи та інновації науки

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"

СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

СЕРІЯ "МЕДИЦИНА"

№4(38)2024

Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського

Видавнича група «Наукові перспективи»

Луганський державний медичний університет

Громадська наукова організація «Система здорового довголіття в мегаполісі»

Громадська організація «Християнська академія педагогічних наук України»

Громадська організація «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з
духовно-морального виховання»

*за сприяння КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва",
Центру дієтології Наталії Калиновської*

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 4(38) 2024

Київ – 2024

Ivan Horbachevsky Ternopil National Medical University

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Luhansk State Medical University

Public scientific organization "System of healthy longevity in the metropolis"

Public organization "Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

Public organization "All-Ukrainian Association of Teachers and Psychologists of
Spiritual and Moral Education"

*with the assistance of the KNP "Clinical Hospital No. 15 of the Podilsky District of Kyiv",
Nutrition Center of Natalia Kalinovska*

"Prospects and innovations of science"

(Series "Pedagogy", Series "Psychology", Series "Medicine")

Issue № 4(38) 2024

Kiev – 2024

ISSN 2786-4952 Online

УДК 001.32:1/3](477)(02)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-4\(38\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-4(38))

«Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»):
журнал. 2024. № 4(38) 2024. С.1482

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021
№ 1017 журналу присвоєно категорію "Б" із психології та педагогіки**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.04.2023
№ 491 журналу присвоєно категорію "Б" із медицини: спеціальність 222**

**Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів
наук з державного управління» (Рішення від 16.04.2024, № 7/4-24)**

*Журнал видається за підтримки КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва",
Центру дієтології Наталії Калиновської.*

Журнал заснований з метою розвитку наукового потенціалу та реалізації кращих традицій науки в Україні, за кордоном. Журнал висвітлює історію, теорію, механізми формування та функціонування, а, також, інноваційні питання розвитку медицини, психології, педагогіки та. Видання розраховано на науковців, викладачів, педагогів-практиків, представників органів державної влади та місцевого самоврядування, здобувачів вищої освіти, громадсько-політичних діячів.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Голова редакційної колегії:

**Жукова Ірина
Віталіївна**

кандидат наук з державного управління, доцент, Лауреат премії Президента України для молодих вчених, Лауреат премії Верховної Ради України молодим ученим, директор Видавничої групи «Наукові перспективи», директор громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

Головний редактор: Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна).

Заступник головного редактора: Торяник Інна Іванівна - доктор медичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії вірусних інфекцій Державної установи «Інститут мікробіології та імунології імені І.І. Мечникова Національної академії медичних наук України» (Харків, Україна);

Заступник головного редактора: Сіданіч Ірина Леонідівна — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна);

Заступник головного редактора: Жуковський Василь Миколайович — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри англійської мови Національного університету "Острозька академія" (Рівне, Україна).

Редакційна колегія:

1. Бабова Ірина Костянтинівна - доктор медичних наук, професор, професор кафедри дефектології та фізичної реабілітації, ДЗ "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського" (Одеса, Україна)
2. Бабчук Олена Григоріївна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
3. Бахов Іван Степанович — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
4. Балахтар Катерина Сергіївна - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія, старший викладач кафедри іноземних мов в Національному університеті ім. О. О. Богомольця (Київ, Україна)
5. Бартењева Ірина Олександрівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
6. Біляковська Ольга Орестівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів, Україна)
7. Вадзюк Степан Нестерович - доктор медичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, почесний академік Національної академії педагогічних наук України, завідувач кафедри фізіології з основами біотики та біобезпеки Тернопільського національного університету імені І.Я. Горбачевського України (Тернопіль, Україна)
8. Вовк Вікторія Миколаївна - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки Державного університету ім. Станіслава Сташца в Пілі (м. Піла, Польща)
9. Гвожджєвіч Сильвія — кандидат наук, Державна професійна вища школа ім. Якуба з Парадижу в Гожуві-Великопольському (Польща)
10. Головач Наталія Василівна — кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)

11. Гречановська Олена Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету (Вінниця, Україна)
12. Гудзь Наталія Іванівна - доктор фармацевтичних наук, професор, ад'юкт кафедри фармації і екологічної хімії Опольського університету, доцент кафедри технологій ліків та біофармації Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (Львів, Україна)
13. Гуменикова Тамара Рудольфівна — доктор педагогічних наук, професор, директор Придніпурської філії Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
14. Дерстуганова Наталя Вікторівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету (Запоріжжя, Україна)
15. Долгова Олена Миколаївна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
16. Журавльова Лариса Петрівна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна)
17. Заячківська Оксана Василівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
18. Инживська Леся Анатоліївна — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
19. Ічанська Олена Михайлівна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
20. Кардаш Оксана Любомирівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматики, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
21. Коваленко Олена Михайлівна - кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)
22. Коваль Галина Миколаївна - доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри мікробіології, вірусології, епідеміології з курсом інфекційних хвороб Ужгородського національного університету (Ужгород, Україна)
23. Ковальчук Анна Сергіївна - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053 Психологія Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
24. Корильчук Неоніла Іванівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри терапії та сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
25. Корнієнко Петро Сергійович - доктор юридичних наук, доцент, адвокат, заступник першого проєктора по роботі з коледжами, професор кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)
26. Кравчук Володимир Миколайович, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
27. Кравчук Людмила Степанівна - кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», завідувач кафедрою фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна» (Хмельницький, Україна)
28. Крайник Григорій Сергійович - кандидат юридичних наук, доцент, доцент Житомирського державного університету імені Івана Франка (Житомир, Україна)
29. Левков Анатолій Анатолійович - кандидат медичних наук, доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Полтава, Україна)
30. Лігоцький Анатолій Олексійович — доктор педагогічних наук, професор (Київ, Україна)
31. Лисенко Дмитро Андрійович - кандидат медичних наук, доцент кафедри внутрішньої медицини №2 Вінницького національного медичного університету (Вінниця, Україна)
32. Лич (Назарук) Оксана Миколаївна - доктор психологічних наук, доцент, член-кореспондент української академії акмеології, член громадської спілки «Національна психологічна асоціація», доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
33. Макаренко Олександр Миколайович — доктор медичних наук, професор, академік Міжнародної академії освіти та науки, професор кафедри загальномедичних дисциплін Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
34. Мальцев Дмитро Валерійович кандидат медичних наук, завідувач лабораторії імунології і молекулярної біології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
35. Марушева Олександра Анатоліївна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університет Новітних Технологій (м. Київ, Україна)
36. Мельник Володимир Степанович — доктор медичних наук, професор кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, декан медичного факультету №1 (Київ, Україна)
37. Мігенько Богдан Орестович – кандидат медичних наук, доцент кафедри терапії та сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
38. Мігенько Людмила Михайлівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри внутрішньої медицини №2 Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
39. Мідський Сергій Людвигович – професор, Академік, Президент Регіональної Академії Менеджменту (Казахстан)
40. Міхальський Томаш — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
41. Миргород-Карпова Валерія Валеріївна - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
42. Мочалов Юрій Олександрович - доктор медичних наук, професор, професор кафедри хірургічної стоматології та клінічних дисциплін ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Ужгород, Україна)
43. Нікульчев Микола Олександрович – доктор богословських наук, кандидат філософських наук, професор, доцент кафедри філософії НУ «ОМА» (Одеса, Одеська область, Україна)
44. Помиткін Едуард Олександрович — доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна НАПН України (Київ, Україна)
45. Помиткіна Любов Віталіївна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
46. Попель Оксана Василівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української та іноземної філології Одеського національного технологічного університету (Одеса, Україна)
47. Приходькіна Наталія Олексіївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
48. Прокоф'єва Марина Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземної філології факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
49. Сирник Ярослав - доцент кафедри антропології Вроцлавського університету (Вроцлав, Польща)
50. Трушкіна Наталія Валеріївна - кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук України, дійсний член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, старший науковий співробітник відділу проблем регуляторної політики та розвитку підприємництва, Інститут економіки промисловості НАН України (Київ, Україна)
51. Турчинова Ганна Володимирівна — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)
52. Філіппова Лариса Валеріївна – доктор педагогічних наук, кандидат хімічних наук, доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри медичної біохімії та молекулярної біології Національного медичного університету імені О.О.Богомольця, (Київ, Україна)
53. Хохліна Олена Петрівна — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
54. Чаусова Тетяна Володимирівна — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
55. Черська Марія Сергіївна - доктор медичних наук, завідувачка консультативно-діагностичним відділенням Державної Установи «Інститут ендокринології та обміну речовин НАМН України» (Київ, Україна)
56. Чумак Оксана Володимирівна - доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)
57. Шевченко Валерія Геннадіївна - кандидат медичних наук, доцент кафедри хірургії #2 Одеського національного медичного університету (Одеса, Україна)
58. Яковичка Лада Савелівна — доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

СЕРІЯ «ПЕДАГОГІКА»

Duka T.M.

*The modern works of art for children as a means of realizing educational goals.....*17

Lu Suo

*Principles of development of musical and aesthetic culture of schoolchildren in the conditions of children's music school.....*27

Stavytska I.V., Kutsenok N.M., Yamshynska N.V., Kriukova Ye.S.

*Strategies for developing a research paper indexed in international scientific databases.....*35

Акімова О.В., Сапогов М.В., Гапчук Я.А., Задворняк Л.С., Хрущак О.О.

*Патріотичне виховання студентської молоді в освітньо-цифровому середовищі закладу вищої освіти.....*45

Андрощук І.В., Андрощук І.П., Григорук П.М.

*Методична підготовка майбутніх учителів у контексті сучасних вимог.....*56

Баличева Н.В.

*Сучасні проблеми профілактики шкільного травматизму.....*67

Бережний Ю.М.

*Засади формування громадянської компетентності в контексті комунікативної підготовки здобувачів вищої освіти: теоретична рефлексія.....*75

Бестюк А.І.

*Формування лідерських якостей під час підготовки офіцерів запасу на кафедрах військової підготовки закладів вищої освіти.....*85

Бруйка А.В., Коваленко В.В., Мар'єнко М.В.

*Досвід впровадження штучного інтелекту в процес викладання дисципліни «інформаційно-комунікаційні технології навчання, управління та підтримки науково-освітніх досліджень».....*94

Велущак М.Я., Пилипенко Н.М., Черемних Г.І.

*Інтерактивні методи навчання як засіб сприяння сталому розвитку вищої освіти України: оцінка практичних впливів.....*108

УДК 378.091.3:373.5.011

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-4\(38\)-56-67](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-4(38)-56-67)

Андрощук Ірина Василівна доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва, Хмельницький національний університет, вул. Інститутська, 11, м. Хмельницький, 29016, тел.: (097)909-69-40, <https://orcid.org/0000-0002-8054-5574>

Андрощук Ігор Петрович доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва, Хмельницький національний університет, вул. Інститутська, 11, м. Хмельницький, 29016, тел.: (097)909-69-30, <https://orcid.org/0000-0001-5490-1566>

Григорук Павло Михайлович доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, аналітики, моделювання та інформаційних технологій в бізнесі, Хмельницький національний університет, вул. Інститутська, 11, м. Хмельницький, 29016, тел.: (067)351-71-71, <https://orcid.org/0000-0002-2732-5038>

МЕТОДИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИМОГ

Анотація. У статті схарактеризовано проблему методичної підготовки майбутніх учителів закладів загальної середньої освіти. Визначено, що методична підготовка є інтегративним, системним й цілеспрямованим процесом, що забезпечує оволодіння майбутніми учителями системою психолого-педагогічних, предметних знань, умінь; опанування досвідом ефективно й творчо реалізовувати освітні завдання під час проведення уроків з використанням традиційних і сучасних педагогічних та виробничих технологій, форм і методів навчання з врахуванням індивідуальних особливостей учнів. Відмічено, що ефективність методичної підготовки визначається цілісністю й системністю формування її компонентів у процесі залучення майбутніх учителів до різних напрямів і форм методичної роботи, набуття особистісного досвіду педагогічної діяльності. Наголошено на тому, що методична підготовка майбутнього вчителя пов'язана не лише з методикою викладання предмета, а й опануванням нормативно-правовою й програмно-методичною документацією в галузі освіти; сучасними вимогами до організації освітнього процесу; реалізацією педагогічної взаємодії на засадах співпраці з учасниками освітнього процесу; інноваціями в галузі освіти і предмета викладання.

Акцентовано увагу, що на сьогодні під час підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти, зокрема і вчителів, широко практикується проведення гостьових лекцій методистами, досвідченими вчителями-практиками. Такі форми організації занять дають змогу студентам ознайомитися з досвідом роботи інших вчителів, їх методикою викладання, в подальшому використовуючи з їх досвіду певні методичні прийоми й методи роботи з аудиторією. У підвищенні рівня методичної підготовки важливу роль відіграє ознайомлення студентів із передовим педагогічним досвідом вчителів свого регіону, відвідування уроків або їх відео перегляд. Визначено ефективні форми методичної підготовки: методичні семінари, педагогічні консилиуми, методичні засідання, ярмарки методичних розробок тощо.

Ключові слова: методична підготовка, майбутні учителі закладів загальної середньої освіти, заклади вищої освіти.

Androshchuk Iryna Vasylivna Doctor of Science in Pedagogy, full professor, head of the department of technological and professional education and decorative arts, Khmelnytskyi National University, 11 Instytutska St., Khmelnytskyi, 29016, tel.: (097) 909-69-40, <https://orcid.org/0000-0002-8054-5574>

Androshchuk Ihor Petrovych Doctor of Science in Pedagogy, full professor, professor of the department of technological and professional education and decorative arts, Khmelnytskyi National University, 11 Instytutska St., Khmelnytskyi, 29016, tel.: (097) 909-69-30, <https://orcid.org/0000-0001-5490-1566>

Hryhoruk Pavlo Mykhailovych Doctor of Sciences in Economics, full professor, head of the department of economics, analytics, modeling and information technologies in business, Khmelnytskyi National University, 11 Instytutska St., Khmelnytskyi, 29016, tel.: (067) 351-71-71, <http://orcid.org/0000-0002-2732-5038>

METHODICAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS IN THE CONTEXT OF CURRENT REQUIREMENTS

Abstract. The article characterizes the problem of methodical training of future teachers of general secondary education institutions. It was determined that methodical training is an integrative, systematic, and purposeful process, which ensures mastery of the system of psychological and pedagogical subject knowledge and skills by future teachers; mastery of experience to effectively and creatively implement educational tasks during lessons using traditional and modern pedagogical and production technologies, forms and methods of teaching taking into account the individual characteristics of students. The effectiveness of methodical training is determined by its components' integrity and systematic formation in involving future teachers in various directions and forms of methodical work,

acquiring personal experience of pedagogical activity. It is emphasized that the methodical training of the future teacher is a collaborative effort, connected not only with the method of teaching the subject but also with the mastery of normative-legal and program-methodical documentation in the field of education; modern requirements for the organization of the educational process; implementation of pedagogical interaction based on cooperation with the participants of the educational process; innovations in the field of education and the subject of teaching.

Attention was drawn to the fact that currently, during the training of future specialists in higher education institutions, including teachers, guest lectures by methodologists and experienced practicing teachers are widely practiced. Such organizing classes allow students to familiarize themselves with the work experience of other teachers and their teaching methods and subsequently use specific methodical techniques and methods of working with the audience from their experience. Acquainting students with the advanced pedagogical experience of teachers in their region, attending classes, or watching their videos is essential in increasing the methodical training level. Effective forms of methodical training have been determined: methodical seminars, pedagogical councils, methodical meetings, methodical development fairs, etc.

Keywords: methodical training, future teachers of institutions of general secondary education, institutions of higher education.

Постановка проблеми. Динамічні зміни, що відбуваються в контексті сучасних вимог обумовлюють необхідність оновлення вимог до професійної діяльності вчителів, перегляд підходів щодо їх підготовки у закладах вищої освіти з врахуванням сучасних тенденцій в галузі освіти, завдань Нової української школи, зміни форм навчання зумовлених військовою агресією росії. Всі ці аспекти визначають особливості підготовки вчителів закладів загальної середньої освіти, зокрема і в методичному напрямі, активізують важливість їх готовності до використання тих чи інших сучасних технологій, форм і методів навчання. Враховуючи це, особливої актуальності на сучасному етапі набуває підготовка майбутнього вчителя закладу загальної середньої освіти, здатного не лише забезпечувати належний рівень сформованості його ключових компетентностей, а й на високому методичному рівні викладати свій предмет, володіти здатністю до організації й забезпечення педагогічної взаємодії учасників освітнього процесу, формувати патріота своєї країни, громадянина незалежної України, створювати належні умови для саморозвитку і самоосвіти. Успішність реалізації визначених завдань суттєвою мірою визначається належним рівнем методичного супроводу освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, ефективність якого обумовлена рівнем методичної підготовки майбутніх учителів, рівнем методичної культури. Таким чином, методична підготовка майбутнього вчителя закладу загальної середньої освіти є важливим напрямом його

професійної підготовки у закладі вищої освіти. Важливість методичної підготовки майбутніх учителів актуалізується її впливом на розв'язання дидактичних завдань, які в освітньому процесі вирішує учитель у типових і нестандартних ситуаціях. У контексті цього актуальності набуває необхідність з'ясувати сутності поняття «методична підготовка вчителя закладу загальної середньої освіти» та її характеристик.

Мета статті полягає у аналізі основних підходів до поняття «методична підготовка майбутніх учителів закладів загальної середньої освіти» та конкретизації цього поняття в контексті сучасних вимог.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На необхідності оновлення підходів до підготовки майбутніх учителів наголошували вчені-педагоги Н. Бідюк, Г. Васянович, С. Гончаренко, Р. Гуревич, І. Зязюн, М. Євтух, В. Кремень, М. Кадемія, О. Коберник, О. Матвієнко, Н. Ничкало, Н. Побірченко, О. Рацул, В. Сухомлинського, Є. Співаковська, С. Ткачук, А. Цина та ін. Зокрема методичні аспекти підготовки майбутніх учителів на засадах педагогіки партнерства схарактеризовано у працях педагогів: І. Андрощук, Г. Андреєвої, О. Бодальова, Л. Божовича, Г. Ващенко, Л. Велитченко, Т. Годованюк, Н. Грицай, О. Киричука, Е. Руденського та ін. проблеми методичної підготовки висвітлено в працях І. Андрощука, І. Акуленко, Р. Пріми, О. Ларіонової, І. Малової, О. Матяш, Л. Савченко, Т. Сорочан, І. Смірної, Н. Тарасенкової та ін.

Основними нормативними документами, що регламентують основні вимоги щодо підготовки майбутніх учителів закладів загальної середньої освіти, зокрема і методичної, є Закони України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про загальну середню освіту» (2020 р.); «Концепція розвитку освіти України на період 2015 – 2025 роки» (2014 р.), «Концепція «Нова українська школа» (2016 р.), «Проект Концепції розвитку освіти України на період 2015 – 2025 років» (2014 р.), «Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» (2018 р.) та ін. В контексті означених документів особливої актуальності набуває готовність вчителя до реалізації завдань освітнього процесу на засадах педагогіки партнерства, впровадження інновацій, що потребує у педагогічній діяльності інтеграції традиційних і сучасних педагогічних технологій, форм і методів навчання.

Виклад основного матеріалу. Важливість методичної підготовки майбутнього вчителя обумовлена необхідністю здійснення ним методичної діяльності під час виконання професійних функцій у закладах загальної середньої освіти, яка впливає на результати навчання й якість освітнього процесу. Щодо значення методичної підготовки майбутніх учителів для професійної діяльності, висловлюємо повну однаковість з позицією Т. Сорочан [1], що методична робота є своєрідним фундаментом усвідомлення

й відображення вчителем у своїй діяльності сучасних тенденцій, реформ в галузі освіти загалом і оновленні й удосконаленні змісту й технологій навчання в контексті Нової української школи. Враховуючи це, методична підготовка вчителя закладу загальної середньої освіти не є самоціллю, а своєрідним індикатором ефективності його майбутньої педагогічної діяльності, що забезпечує підвищення якості освітнього процесу. Значення методичної підготовки вчителя чітко простежується у її функціях:

- прогностичній (передбачає прогнозування розвитку освітньої системи або її окремих компонентів завдяки використанню нових методичних розробок);
- навчальній (сприяє набуттю й удосконаленню професійних і загальних компетентностей, сукупності знань з врахуванням сучасних досягнень у галузі освіти й предмета викладання);
- розвивальній (забезпечує особистісне і професійне зростання вчителя);
- інформаційній (сприяє створенню професійних інформаційних мереж для комунікації з колегами і збирання, аналізу, обробки, узагальнення, систематизації, розповсюдження й використання інформації, яка покращить якість освітнього процесу);
- аналітичній (дає змогу аналізувати методичні аспекти, визначаючи їх позитивні та негативні характеристики);
- супроводжувальній (забезпечує науково-методичний супровід, вивчення певної освітньої проблеми, пошук напрямів її вирішення та апробація їх в умовах освітнього процесу);
- експертній (передбачає залучення експертів, фахівців галузі до об'єктивного оцінювання методичних розробок);
- дослідницькій (сприяє реалізації науково-педагогічних досліджень у системі методичної роботи вчителя);
- фасилітативній (активізує професійно-особистісний розвиток вчителів під час реалізації завдань методичної роботи);
- узагальнювальній (дає змогу систематизувати й вивчати найбільш ефективні методичні практики);
- контролінговій (забезпечує органічне поєднання організаційної і управлінської діяльності вчителя під час розроблення і використання методичних ресурсів).

Акцентуємо увагу, що особлива увага науковців та дослідників зосереджена на принципах методичної підготовки майбутніх вчителів [2; 3; 4; 5]. Зокрема, на основі проблемно-інтегративного підходу, узагальнивши результати наукових досліджень, можемо констатувати, що виокремлюють чотири групи принципів методичної підготовки:

- загальнопедагогічні (фундаменталізації, гуманізації, інтеграції, диференціації, безперервності і наступності, професійної спрямованості, екологізації, регіональності);

- загальнодидактичні (системності, науковості, доступності, міждисциплінарності, модульності);
- принципи психологічного і акмеологічного супроводу (суб'єкт-суб'єктної взаємодії, мотиваційної спрямованості діяльності, акмеологізації, інваріативності);
- методичні принципи (методичної внутрішньодисциплінарної й міждисциплінарної інтеграції, компетентнісної та акмеологічної спрямованості, комплексного застосування методів, форм, технологій і засобів навчання, доповнюваності);
- принципи відбору і структурування змісту методичної підготовки майбутнього вчителя;
- принципи організації та управління освітнім процесом.

На сьогодні немає єдиного підходу до трактування поняття «методична підготовка майбутнього вчителя», всі дослідники однакові щодо позиції, що це поняття інтегрує у собі сукупність певних компонентів, що відображають психолого-педагогічні, технологічні, змістово-предметні аспекти підготовки майбутнього вчителя. Таким чином, методична підготовка є системним поняттям, що уміщує в собі відповідні структурні компоненти, які взаємопов'язані між собою. У контексті цього, наукову цінність становить підхід К. Авраменка, який методичну підготовку розглядає в двох контекстах:

- 1) системоутворюючий складник підготовки майбутнього вчителя у закладі вищої освіти;
- 2) комплексну й динамічну систему, що вміщує зміст, структуру й функції [6].

Т. Волобуєва методичну підготовку розглядає з позиції опанування студентами дидактичними знаннями, знаннями психологічних механізмів викладання й методами навчання [7; с. 36 – 37]. Є. Проворова методичну діяльність розглядає як цілеспрямовану професійну діяльність, що передбачає пізнання, перетворення практики навчання предмета викладання з урахуванням досягнень у сфері науки, педагогіки і психології. В контексті цього дослідниця методичну діяльність вивчає з позиції своєрідного алгоритму конструювання і організації успішної та ефективної навчальної діяльності, що спрямована на спроектовані результати. Структуру методичної діяльності педагога утворюють такі види діяльності: вдосконалення педагогічного потенціалу вчителя, моделювання, проектування, конструювання, прогнозування та впровадження. При цьому Є. Проворова виокремлює праксеологічні ознаки у методичній діяльності вчителя, що обумовлені такими чинниками:

- логіка організації освітньої діяльності (логічна й системна послідовність дій і процедур вчителя);
- наявність тактики, стратегії й технологічності (підпорядкування методичної діяльності стратегічним і тактичним цілям під час викладання,

опанування досвіду щодо виконання професійних обов'язків на високому рівні відповідно до спроектованих цілей);

– наявність освітньої тактики (адекватність дій вчителя відповідно до визначеної стратегії й обґрунтованість методичних рішень, що забезпечують реалізацію визначеної стратегії);

– наявність технологічності (усвідомлення мети освітнього процесу, вибудовування чіткого алгоритму дій її досягнення, спрямованого на розвиток здобувачів освіти) [8; с. 112 – 113].

На думку Н. Тарасенкової та І. Акуленко методична підготовка засвідчує оволодіння майбутнім фахівцем основами методичної діяльності [9]. Подібної думки дотримується і С. Стрижак, яка методичну підготовку потрактує як завершальний етап підготовки майбутнього вчителя у закладі вищої освіти, що враховує теоретичні положення дидактики, досягнення сучасної педагогічної науки й практики [10]. Нам імponує підхід Т. Годованюк, яка методичну підготовку характеризує як цілеспрямований процес, що інтегрує в собі науково-предметну, психолого-педагогічну та практичну види підготовки [11]. Подібної точки зору дотримується Н. Грицай, яка методичну підготовку визначає як інтеграцію професійних і особистісних якостей вчителя, що відображає сукупність психологічних, педагогічних, предметних та методичних знань й умінь, які забезпечують здатність до ефективного конструювання навчального процесу відповідно до дидактичної ситуації, з врахуванням психолого-педагогічних механізмів перебігу освітнього процесу [12].

Дещо інший підхід щодо сутності методичної підготовки вчителя висвітлено у праці В. Галай. Дослідниця її розглядає як складову загальної педагогічної підготовки, що забезпечує здатність і готовність майбутнього фахівця розпізнавати й розв'язувати методичні завдання, що виникають під час професійної діяльності вчителя. До основних напрямів методичної підготовки Н. Галай відносить формування методичного мислення, методичної культури, методичної творчості. Результатом успішної методичної підготовки, на думку дослідниці, є досягнення високих результатів педагогічної діяльності, що передбачає набуття особистого досвіду, потреби у безперервній освіті [13]. Дещо подібний підхід простежується у О. Жигайло й О. Гунза, які методичну підготовку потрактовують як складову професійної підготовки майбутніх учителів, що є інтегральною особистісною якістю, яка проявляється у здатності вчителя здійснювати педагогічну діяльність на основі здобутих цінностей, умінь, навичок й досвіду [4]. Відповідно до цього можна зазначити, що методична підготовка перш за все уміщує когнітивний (знаннєвий) й технологічний (діяльнісний) складники. Разом з тим наголосимо, що в дослідженнях науковцями й педагогами наголошується на таких важливих складниках методичної компетентності як рефлексивний, аксіологічний та особистісний, що розглядаються як результат методичної

підготовки майбутніх учителів. Необхідно підсумувати, що не дивлячись на те як потрактовують науковці, дослідники і педагоги поняття «методична підготовка майбутнього вчителя», всі сходяться на думці, що результатом цього процесу є формування методичних компетентностей, інтеграції здатності й готовності до розв'язання методичних завдань під час здійснення освітнього процесу.

Зазначимо, що методична підготовка в окремих наукових дослідженнях розглядається на двох рівнях: педагогічно-управлінському та організаційно-планувальному. Так педагогічно-управлінський рівень забезпечує формування гностичних, конструктивних, діагностичних функцій у майбутніх вчителів. Організаційно-планувальний спрямований на підготовку до комунікативної, розвивальної, виховної, організаційної та планувальної видів діяльності з відповідним методичним супроводом.

Наукову цінність становить підхід, відповідно до якого, методична підготовка майбутнього вчителя уміщує такі етапи:

- пропедевтичний (заняття у аудиторіях з дисциплін, що стосуються предмету викладання);
- фундаменталізаційний (вивчення психолого-педагогічних дисциплін);
- практичний (вивчення загальних і часткових методик);
- навчально-науковий (написання курсових робіт з методик викладання);
- адаптаційний (навчальні і виробничі практики);
- діагностичний (підсумкова атестація) [5].

Узагальнення результатів аналізу наукових досліджень проблем методичної підготовки майбутніх учителів, дає змогу розглядати її як багатокомпонентну й багатоетапну систему в структурі професійної підготовки. Методичну компетентність доцільно розглядати як інтегративне утворення, яке уміщує систему методологічних знань, умінь і навичок щодо проєктування, організації, реалізації й діагностування освітнього процесу та коригування його результатів на рефлексивній основі.

Відмітимо, що на сьогодні дуже часто в наукових дослідженнях методична підготовка вчителя ототожнюється лише з вивченням майбутніми вчителями відповідних часткових методик викладання тих чи інших предметів у закладах загальної середньої освіти, що є на наше переконання не зовсім коректним. Методична підготовка є набагато ширшим процесом, який охоплює цикл психолого-педагогічних, методичних дисциплін, педагогічних практик і реалізується через різні форми практичної діяльності здобувачів, зокрема під час розв'язування кейсів, ділових ігор, мікровикладання, тобто під час набуття досвіду в процесі імітації педагогічної діяльності і т.д. Зазначимо, що методична підготовка майбутнього вчителя пов'язана не лише з методикою викладання предмета, а й з нормативно-правовою й програмно-методичною документацією в галузі освіти; сучасними вимогами до

організації освітнього процесу; типологією уроків, методів і технологій навчання; реалізацією педагогічної взаємодії на засадах співпраці з учасниками освітнього процесу; інноваціями в галузі освіти і предмета викладання. Крім того неможливо забезпечити на належному рівні методичну підготовку майбутніх вчителів без сформованої у них системи знань з предмета викладання, відповідної морально-етичної й методичної культури. За результатами методичної підготовки майбутній вчитель має здійснювати планування навчальної й виховної роботи, розробляти календарно-тематичне планування, конспекти уроків та дидактичне забезпечення до них; діагностувати рівень підготовленості й вихованості учнів; прогнозувати результати своєї діяльності, моделювати й реалізовувати авторську систему освітньої діяльності відповідно до вимог нормативно-правової бази, з урахуванням особливостей учнів та використанням сучасних освітніх технологій [2].

Акцентуємо увагу, що на сьогодні під час підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти, зокрема і вчителів, широко практикується проведення гостьових лекцій методистами, досвідченими вчителями-практиками. Такі форми організації занять дають змогу студентам ознайомитися з досвідом роботи інших вчителів, їх методикою викладання, в подальшому використовуючи з їх досвіду певні методичні прийоми й методи роботи з аудиторією. У підвищенні рівня методичної підготовки важливу роль відіграє ознайомлення студентів із передовим педагогічним досвідом вчителів свого регіону, відвідування уроків або їх відео перегляд. Ефективними формами методичної підготовки є проведення методичних семінарів, педагогічних консилиумів, методичних засідань, ярмарки методичних розробок серед майбутніх вчителів. Залучення до зазначених форм роботи сприяє формуванню умінь презентувати свої методичні напрацювання, аргументувати свою позицію щодо вирішення певних методичних проблем, які винесено на обговорення.

Висновки. Таким чином, методична підготовка є інтегративним, системним й цілеспрямованим процесом, що спрямований на оволодіння системою психолого-педагогічних, предметних знань, умінь; опанування досвідом ефективно й творчо реалізовувати освітні завдання у ході проведення занять з використанням традиційних і сучасних педагогічних та виробничих технологій, форм і методів навчання з врахуванням індивідуальних особливостей учнів. Ефективність методичної підготовки визначається цілісністю й системністю формування її компонентів в процесі залучення майбутніх вчителів до різних напрямів і форм методичної роботи, набуття особистісного досвіду педагогічної діяльності. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні зарубіжного досвіду методичної підготовки майбутніх учителів та обґрунтуванні педагогічних умов, що забезпечуватимуть ефективність методичної підготовки майбутніх учителів у закладах вищої освіти з врахуванням сучасних тенденцій та вимог у галузі освіти.

Література:

1. Сорочан Т.М., Скрипник М.І., Ніколенко Л.Т., Катюк Я. Л., Сидоренко В.В., Єрмоленко А.Б., Ілляхова М.В., Кравчинська Т.С., Горяня Л.Г., Наумова В.Ю., Левченко В.В. Технології професійного розвитку педагогів: методичний poradnik ДВНЗ "Університет менеджменту освіти", 2016 URL: <http://lib.iitta.gov.ua/706933/2/%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%8E%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%B8%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%2016.pdf>.
2. Андрощук І., Андрощук І., Григорук П. Методична підготовка майбутніх учителів як педагогічна проблема // *Сучасні тенденції підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць*. 2022. Вип. 5. С. 20 – 23.
3. Андрощук І.В. Підготовка майбутніх вчителів трудового навчання та технологій до педагогічної взаємодії у професійній діяльності: теорія і методика : монографія. Хмельницький, 2017. 455 с.
4. Жигайло О, Гунза О. Формування методичної компетентності майбутніх вчителів початкових класів у процесі викладання дисциплін природничо-математичного циклу // *Актуальні питання гуманітарних наук. Міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Просвіт, 2013. Випуск 4. С. 184 – 190.
5. Реброва О. Є. Методологічні основи педагогічної ментальності: культурологічний та професійний аспекти: монографія, 2012. 283 с.
6. Авраменко К. Удосконалення методичної підготовки майбутніх педагогічних працівників засобами інтерактивного навчання на уроках англійської мови // *Молодь і ринок*. 2019. № 4 (171). С. 162 – 166.
7. Волобуєва Т. Б. Структура професійної компетентності сучасного педагога // *Гуманізація навчально-виховного процесу* : зб. наук. праць, 2005. Вип. XXVHL С. 33 – 42.
8. Проворова Є. М. Методична підготовка майбутнього вчителя музики на засадах праксеологічного підходу : теорія і практика : монографія, 2017. 340 с
9. Тарасенкова Н., Акуленко І. Методичні компетентності у системі фахової підготовки майбутнього вчителя математики // *Вища освіта України*. 2011. № 3. С. 53–66.
10. Стрижак С. В. Науково-методичні основи професійної підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін у вищих педагогічних навчальних закладах : автореф. дис... канд. пед.наук : спец. 13.00.04. Київ, 2005. 22 с.
11. Годованюк Т. Методична підготовка майбутніх учителів математики як педагогічна проблема // *Молодь і ринок*. № 10 (177). 2019. С. 107 – 113.
12. Грицай Н. Формування методичної компетентності майбутніх учителів біології в умовах вищого навчального закладу // *Педагогіка. Нова педагогічна думка. Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2012. № 5. С. 26-33. URL: <http://www.stationline.org.ua/pedagog/106/19098-formuvannya-metodichnoikompotentnosti-majbutnix-uchiteliv-biologii-v-umovax-vishhogo-navchalnogo-zakladu.html>
13. Галай В. Розвиток методичної компетентності вчителів технологій в умовах модернізації вищої освіти [Електронний ресурс] URL: http://library.udpu.org.ua/labrari_files/zbirnuk_nauk_praz/2010/2010_2_11.pdf

References:

1. Sorochan, T. M., Skrypnyk, M. I., Nikolenko, L. T., Katiuk, Ya. L., Sydorenko, V. V., Yermolenko, A. B., ... Levchenko, V. V. (2016). *Tekhnolohii profesiinoho rozvytku pedahohiv: metodychnyi poradnyk* [Professional development technologies for teachers: A methodical guide]. State Institution of Higher Education "University of Educational Management". [in Ukrainian]

2. Androshchuk, I., Androshchuk, I., & Hryhoruk, P. (2022). Metodychna pidhotovka maibutnikh uchyteliv yak pedahohichna problema [Methodical training of future teachers as a pedagogical problem]. *Suchasni tendentsii pidhotovky maibutnikh uchyteliv trudovoho navchannia ta tekhnologii, pedahohiv profesiinoi osvity i fakhivtsiv obrazotvorchoho ta dekoratyvnoho mystetstva: teoriia, dosvid, problemy* [Current Trends in the Training of Future Handicraft and Technology Teachers, Vocational Education Teachers and Specialists in Fine and Decorative Arts: Theory, Experience, Problems], 5, 20–23. [in Ukrainian]
3. Androshchuk, I. V. (2017). *Pidhotovka maibutnikh vchyteliv trudovoho navchannia ta tekhnologii do pedahohichnoi vzaiemodii u profesiinii diialnosti: teoriia i metodyka* [Preparing future handicraft and technology teachers for pedagogical interaction in professional activity: Theory and Methods]. A. A. Tsiupak. [in Ukrainian]
4. Zhyhailo, O., & Hunza, O. (2013). Formuvannia metodychnoi kompetentnosti maibutnikh vchyteliv pochatkovykh klasiv u protsesi vykladannia dystsyplin pryrodnycho-matematychnoho tsykladu [Developing methodical competence among future primary school teachers in the process of teaching natural sciences]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk* [Current Issues of Humanities], 4, 184–190. [in Ukrainian]
5. Rebrova, O. Ye. (2012). *Metodolohichni osnovy pedahohichnoi mentalnosti: kulturolohichni ta profesiyni aspekty* [Methodical foundations of pedagogical mentality: Cultural and professional aspects]. National Pedagogical Dragomanov University. [in Ukrainian]
6. Avramenko, K. (2019). Udoskonalennia metodychnoi pidhotovky maibutnikh pedahohichnykh pratsivnykiv zasobamy interaktyvnoho navchannia na urokakh anhliiskoi movy [Enhancing methodical training of future teachers with interactive teaching methods in English language lessons]. *Molod i rynek* [Youth & Market], 4(171), 162–166. [in Ukrainian]
7. Volobueva, T. B. (2005). Struktura profesiinoi kompetentnosti suchasnoho pedahoha [The structure of teacher's professional competence today]. *Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu* [Education Humanization], XXVIII, 33–42. [in Ukrainian]
8. Provorova, Ye. M. (2017). *Metodychna pidhotovka maibutnoho vchytelia muzyky na zasadakh prakseolohichnoho pidkhodu: teoriia i praktyka* [Methodical training of future music teachers following the principles of a praxeological approach: Theory and practice]. Sumy Makarenko State Pedagogical University Press. [in Ukrainian]
9. Tarasenkova, N., & Akulenko, I. (2011). Metodychni kompetentnosti u systemi fakhovoi pidhotovky maibutnoho vchytelia matematyky [Methodical competencies in the system of professional training for future mathematics teachers]. *Vyshcha osvita Ukrainy* [Ukraine's Higher Education], 3, 53–66. [in Ukrainian]
10. Stryzhak, S. V. (2005). *Naukovo-metodychni osnovy profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv pryrodnychkykh dystsyplin u vyshchykh pedahohichnykh navchalnykh zakladakh* [Scientific and methodical foundations of professional training for future science teachers in higher pedagogical education institutions] [An extended abstract of an unpublished doctoral dissertation]. Poltava V. G. Korolenko State Pedagogical University. [in Ukrainian]
11. Hodovaniuk, T. (2019). Metodychna pidhotovka maibutnikh uchyteliv matematyky yak pedahohichna problema [Methodical training of future mathematics teachers as a pedagogical problem]. *Molod i rynek* [Youth & Market], 10(177), 107–113. [in Ukrainian]
12. Hrytsai, N. (2012). Formuvannia metodychnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv biolohii v umovakh vyshchoho navchalnoho zakladu [Developing methodical competence among future biology teachers in higher education institutions]. *Pedahohika. Nova pedahohichna dumka. Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia* [Pedagogy. A New Pedagogical Thought. Problems of Today's Teacher Training], 5, 26–33. [in Ukrainian]
13. Halai, V. (2010). Rozvytok metodychnoi kompetentnosti vchyteliv tekhnologii v umovakh modernizatsii vyshchoi osvity [Developing methodical competence among technology teachers in the conditions of higher education modernization]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu* [Journal of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University], 2. <http://znp.udpu.edu.ua/article/download/188011/187210>. [in Ukrainian]

Журнал

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 4(38) 2024

Видавець:

Громадська наукова організація «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» Свідоцтво серія ДК №4957 від 18.08.2015 р., Андріївський узвіз, буд.11, оф 68, м. Київ, 04070.